

"מפרי הארץ"

"פרשת שלמות"

"בתי כהונה ולויה"

"וַיְהִי כִּי־יָרְאוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים"

אלשיך: וראוי להעיר, כי הנה אין ספק כי על דברת יראת אלהים זכו, ומה צורך לומר ויהי כי יראו וכו'. אך הורה לנו הוא יתברך, איך מחשבה טובה מצרפה למעשה. כי הנה בדבר אליהן פרעה נאמר ותיראן המילדות את האלהים, שהוא לבלתי עשות מצותו. ואחר מחשבה טובה זו, בבא הדבר אל הפועל, ותחיין את הילדים. אמר, שלא המתין הוא יתברך לקבוע להן שכר ולעשות להם בתים עד עשותן המצוה בפועל ותחיין את הילדים, כי אם מאז יראו אלהים, טרם יפעלו ויעש להן בתים. **עוד יתכן קרוב לזה**, כי הנה תחלה נאמר ותיראן המילדות וכו'. והנה כתבנו על כפל אומרם ולא עשו וכו', ותחיין וכו', כי שני דברים היו. אחד, כי ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו וכו', שהוא שלא המיתום. ועוד שנית, הוסיפו גם להטיב לילדים ולהחיותם. וזהו אומרם ותחיין את הילדים. אמר, כי לא המתין הוא יתברך עד החיותם את הילדים, כי אם מאז כי יראו את האלהים לבלתי עשות כדבר מלך מצרים, מיד, טרם יסכימו גם להחיותם, ויעש להן בתים, כי מאז קבע להן שכר.

גור אריה: שקרויים בתים. ויראה לפי שהבית כולל הרבה - כן הכהונה, מפני שהוא כולל השייכים אל הכהונה, והם הכהנים בני אהרן, וכן הלוייה. וכן המלכות נקרא "בית" מפני שהוא כולל עמו אשר הוא מולך עליהם וכולם נכללים בו, לכך נקרא "בית המלך" (מ"א ט, א). ועוד כי אלו הג' הם עומדים בקביעות ונמשכים תמיד כמו הבית שהוא עומד בקביעות; כי הכהונה לא תוסר לעולם, וכן הלוייה. והמלכות - אם בנו הגון וראוי קודם לכל ישראל, כדכתיב (דברים יז, כ) "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו", ודרשו (סיפרי שם) בנו קודם לכל, לכך נקראו "בתים", כך נראה.

הכתב והקבלה: ויעש להם בתים. עשיית בית נופל על גדולה וכבוד, וכ"כ בשאר לשונות, וכ"כ אצל דוד (ש"ב ז'), כי בית יעש לך ה', והיה מחסד אלהי שכאשר יראו אלהים ומרו בדבר המלך, מלבד כי לא עשה בהם נקמות, אלא ויעש להם בתים, שעשה משפחותיהם חפשי מעול המסים ומעבודת עבד, שלום צוה עליהם לכבד את ביתם, ויפה תרגמו רבותינו המליצה באמרם בתי כהונה ולויה, לכן מלת ויעש סתומה, לא פי' מי העושה אם האלהים הנזכר לפניו או מלך מצרים, שבאמת שב על שתייהם, פרעה עשה אותם חפשים, והעושה באמת הוא הש"י, ונאמר להם בסימן הזכר, כי שב על בעלי המילדות והמשפחה (רנ"ו).

מלבי"ם: ויהי. ובאשר ידע פרעה האמת כי יראו המילדות את האלהים, שמה שנמנעו מהמית את הילדים היה מיראת אלהים ולכן התיאש מהפיק זממו עוד ע"י המילדות שידע שלא ימלאו פקודתו, ולכן היה מוכרח לגזור גזרת רצח הזו בפרהסיא בפקודת מלך, הגם שהוא לבושת ולכלמה, והיה עצתו כי עשה להם בתים ופירושו כמ"ש הרי"א שעשה בתים מיוחדים ששם ישבו המילדות בקביעות, כדי שבכל עת שיצטרך איש להמילדת יוכרח לקראם מן הבתים, ששם ישבו גם ממוני המלך וידעו מי היולדת היושבת על המשבר, ולא יכלו המילדות להעלים דבר כי לא יכלו ללכת מן הבתים בלא רשות ובלא הודעה לאיזה מקום הן הולכות.

העמק דבר: ויעש להם בתים. לא פירש הכתוב מי עשה, ללמד דשני משמעות יש בזה, אם האלהים והוא בתורת שכר וכפרש"י, אם המלך והוא הכנה לגזרה הבאה אחריה. **כל הבן הילוד וגו'.** והיאך ידעו מזה, אלא כאשר עשה למילדות בתים, צוה שומרים עליהן שיראו לאיזה מקום הולכות להוליד, ויבואו השומרים אחריהן ויראו מה נולד שם. וכתוב להם בלשון זכר לכלול בעליהן, דעיקר הבית נבנו להם בשביל נשיהם, וע"ז כתיב חכמת נשים בנתה וגו' (משלי ט א).

בני יששכר: ומהראוי להתבונן מהו המדה כנגד מדה בשכר היראה יצאו מהם כהנים ומלכים, ואבאר לך דהנה בית נקרא כאשר איש פרטי מסויים תצא ממנו משפחה גדולה וכולם יתייחסו עד עולם לדורותם על שם אביהם המסויים הלזה ועל כינויו יקראו, כמו שתמצא עד היום משפחת ראפופרט משפחת שפירא וכיוצא, הנה לדורות עולם כל צאצאי מעיו של הראשון המסויים כולם נקראים על שמו, נמצא שם הראשון נזכר לעולם, וזה נקרא בית, כענין הנאמר לדוד ובית יעשה לך י"י [ש"ב ז יא] הנה שמו יכון לעולם, כמו"ש הנביא בית דוד כה אמר י"י דינו לבקר וכו' [ירמיה כא יב], וכן בתי כהונה נקראים בית אהרן וכן בית הלוי.

והנה לפי"ז תבין שהוא מדה כנגד מדה, כי היראה הוא קיום של כל הנמצאים כענין שאמרו רז"ל ואפילו הכי אי יראת י"י היא אוצרו אין וכו' וכמו שהביאו למשל מן קב חומטין שמעמיד ונותן כח הקיום אל התבואה [שבת לא א], (והדבר ידוע עוד למשכיל, היראה היא בחינת צמצום כי הירא צמצום את עצמו, וידוע מן סוד צמצום הראשון כביכול צימצם אורו להתהוות מקום פנוי לעמידת העולמות שלא יתבטלו מן בהירות אורו ית"ש, אם כן הצמצום הוא כח הקיום והדבר המעמיד את כל העולמות ומן הצמצום באה מדת יראה ע"כ יראה היא כח הקיום), ממילא תבין שהוא מדה כנגד מדה, ויהי כי יראו המילדות את האלקים, והיראה היא כח הקיום, על כן והיה זה שכרם ויעש להם בתים, שנשאר שמותם לקיום לעולם.

"גו"ט שלבת"

"מפרי הארץ"

הלכה

אבן העזר

א' האם מותר לקרא ק"ש וללמוד תורה מול טפח באשה ערווה?

תשובה: בעצימת עיניים או בחזרת פנים אפשר להקל. (עיין סימן ע"ה)

ב' האם מותר להרהר בדברי תורה מול טפח באשה?

תשובה: אפילו מול ערווה ממש מותר להרהר. (עיין סימן ע"ה)

חושן משפט

א' האם בכור יוצא דופן נוטל פי שתיים?

תשובה: אינו נוטל. (עיין סימן רע"ז)

ב' גר שנתגייר והיו לו בנים בגויותו האם בנו הבכור נוטל פי שתיים?

תשובה: אינו נוטל. (עיין סימן רע"ז)

אורוז זויים

א' האם צריך לברך מעין שלוש בישיבה?

תשובה: י"א שצריך ולדעת הגר"א תלוי אם טעונים ברכה במקומה ובחמשת המינים יש להחמיר. (עיין סימן קפ"ג)

ב' אכל בשר ופירות עד מתי יכול לברך?

תשובה: עד 72 דקות. (עיין סימן קפ"ד)

יורה דעה

א' קובע מזוזה מה מברך?

תשובה: לקבוע מזוזה. (עיין סימן רפ"ו)

ב' חדר קירור דע"ד האם חייב במזוזה?

תשובה: יש מחיבים ויש פוטרים ויקבע בלא ברכה. (עיין סימן רפ"ו)

"יימי השובבים"

ר' צדוק הכהן: ובריש שמות רבה (א', ה') דנקראים על שם הגאולה יעוין שם באריכות. ורצה לומר דזכרון שמותם סימן הוא על שם הגאולה הרמוזה גם כן בשמותם. כי על ידי קדושת נפשותם היה הגאולה וכמו שאמרו ראובן ראה ראיתי את עני עמי, שמעון וכו'. כי בשבט ראובן היה קדושת הראיה ועל ידי זה גם כן ראה ה' וכן בשמעון קדושת השמיעה ועל ידי זה גם כן שמע ה' את נאקתם. וכן בכולם כפי הקדושה שלהם המרומז בשמם נתעורר על ידי זה למעלה גם כן כטעם ה' צילך ועל ידי זה בא הגאולה. והגם דהם נזכרים בהתחלת הגלות אבל עיקר הגלות בשביל הגאולה וכמו שאמרו במדרש שם (א', א') דאשר יאהב ה' יוכיח וכל הגלות היה רק כדי לבוא לגאולה ולקבלת התורה. ועל זה הוא מזכיר שם שמות השבטים מצד רמיזתם על הגאולה שהוא מכוון הגלות והכל הכנה למתן תורה כמו שאמרו שם ובברכות (ה' א') דשלוש מתנות על ידי יסורין וכמו שנאמר (משלי ו', כ"ג) דרך חיים תוכחות מוסר.

וארבע פרשיות: אלו שמות וארא בא בשלח הכנה למתן תורה שבפרשת יתרו ואחר כך משפטים להושיע משופטי נפשו שהם אותם אשר גם יצר הרע שופטן כמו שאמרו בהרואה (ברכות ס"א ב') ולעשות משפט כתוב באויבי עצמו שהם עצמם חיילות היצר הרע שעולה ומקטרג. וזהו **פרשיות השובבים** שהוא זמן תשובה לבנים שובבים בתיקון הברית בדבר שאין התשובה מועלת כמו שמוא בזוהר (ח"א ר"ט ב'). אבל **יש לו תיקון על ידי דברי תורה שהוא מחכמה שהוא למעלה מתשובה שהוא מבינה** כמו **שנאמר (ישעיה ו', י') ולבבו יבין ושב**. והוא רמוז בברכות (ה' א') דבקריאת שמע שעל מטתו אותו חרב פיפיות להרוג המזיקין וזהו לאסור מלכיהם ונכבדיהם שהוא שורש כח האומות. ופיפיות דרצה לומר שתי פיות הוא קול קול יעקב דאמרו ז"ל קול תורה וקול תפילה דקריאת שמע כולל שניהם דעיקרה תורה ובקריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ושלא בזמנה כעוסק בתורה ובעונתה עדיף שהיא גם בכלל תפילה וכמו שכתבו תוס' (שבת י"א. ד"ה כגון רבי שמעון) דהיא בכלל צלותא. וקרא חשיב ששה דברים חרב פיפיות. לעשות נקמה. תוכחות בלאומים. לאסור מלכיהם ונכבדיהם. לעשות משפט. והם שש פרשיות אלו שהם נגד שש ספירות מחסד עד יסוד ובחסד ואמת יכופר עוון.

סגסג
"מפרי הארץ"
סיבון ט"ו

בעניין: אם להתיר ציצית מבגד לבגד, ודין נקרע הטלית.

תשובה: צריך להתרם.

ו: נקרע הכנף למעלה מג' אצבעות ונשתייר מחובר
האם ובאיזה חוט יתפור?

תשובה: יכול לתפורו לכו"ע בכל חוט שרוצה.

ז: ומ"ה למעלה מג' אצבעות ואם לא נשתייר מחובר
האם יכול לחבחר הכנף כמו שהוא?

תשובה: לשו"ע ולמג"א יכול ולט"ז יש להתיר הציצית
ולהטילו מחדש אחרי התפירה ויש להחמיר.

ח: חיבר רצועה פחות מג' אצבעות האם יכול להטיל
ע"ז ציציות ומה הפתרון?

תשובה: לשו"ע י"א שאינו יכול ויר"ש יחמיר לט"ז לכו"ע
כשר והפתרון לתפור תחת הכנף מטלית שיש בה ג' על
ג'.

ט: למה נוהגים לתפור חתיכת בד נוספת בכל כנף?

תשובה: משום דבכמה בגדים מצוי שיש בהם תפירה
תוך ג'.

י: מה צריך להקפיד בתפירה של הכנף וסביב הנקב?

תשובה: שאם החוט לבן שלא יהיה ממין הבגד.

א: מ"ה התרת ציציות מהבגד ע"מ להניחם כך מט"ג
לט"ק מבגד של קטן לבגד של גדול ולהפך?

תשובה: להניחם כך אסור אבל מט"ג לט"ק מבגד של
קטן לבגד של גדול מותר ולהפך אסור.

ב: באיזה אופנים מותר להתיר ע"מ שלא להטילם
בבגד אחר?

תשובה: נתבלה הטלית שמוכר לגוי את הבגד שעושה
שהבגד ללא יהיה של ד' כנפות להטיל נאים יותר
שמסרם לחדשם שנפסק חוט אחד ולא נשאר כדי עניבה
ומסירו.

ג: באופן שמותר להתיר האם מותר לחתוך?

תשובה: לא יחתוך אלא אם קשה בעיניו הטרחה
להתירם מותר.

ד: כנף כמו שהוא עם הציצית האם אפשר לתלותו
כשיש בו ג' אצבעות כשיש בו אמה וכשיש בו שיעור
עיטוף?

תשובה: אפילו כשיש בו אמה א"א אבל כשיש בו שיעור
עיטוף למג"א אפשר ולאחרונים צריך להתירם.

ה: טלית שנחלקה לשניים ואין בכל חלק שיעור האם
כשר לחברה עם ציציותיה או שצריך להתירם?

בנשיאות מרן הגר"א שטרן שליט"א
רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467
kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבלית הוועד"

מהרב אהרון זוסיד שליט"א

מעשה ברופא שיניים: שהיה צריך שיפוץ לביתו וסיכם עם הקבלן שיעשה את השיפוץ ובתמורה הרופא יערוך לו סידרת טיפולי שיניים יקרות בלא תשלום והנה לאחר גמר השיפוץ נפטר הקבלן כשעדיין לא הספיק הרופא להשלים את סידרת טיפולי השיניים נשאלת השאלה האם הרופא נפטר בזה מחיובו או שנשאר חייב ליורשים ועל הצד שחייב האם חייב טיפולי שיניים בלבד או באם אין להם צורך בכך ישלם להם כסף ולצד שצריך לשלם כסף יל"ד האם ישלם את סך שווי הטיפולים שנשארו או את שווי השיפוץ שעדיין לא שולם ונ"מ באופן שמסכים לתת טיפולי שיניים ששווים יותר עבור השיפוץ (לדוג' טיפולי שיניים בשווי מוערך של 50,000 תמורת שיפוץ של 40,000) או שהסכים הקבלן לקבל טיפולי שיניים בשווי פחות תמורת שיפוץ יקר יותר והנה יש שרצו לומר שעסקה זו כעין עסקת חליפין חפץ מול חפץ שלעיתים צד אחד מרוויח ולעיתים האחר וא"כ לא צריך להשלים דבר ליורשי הקבלן אמנם נראה שצד זה אינו שסוף סוף החיוב לטפל בשיניים הוא חוב ואף במקח שנוצר חוב ע"י המקח יורשים היורשים חוב זה.

עוד היה מקום לדון: דאף שמחמת הקצצה לא ניתן לחייב תשלום דמים תמורת השיפוץ אך הרי זה אומדנא בלבו ובלב כל אדם שהקבלן אם ידע שלא יקבל תמורה לא היה מסכים לבנות וא"כ אפשר לחייב לשלם ליורשים מדין יורד לשדה לחבירו שעומדים כמה אדם רוצה ליתן לשדה זו לנטעה ומשלם לו (או לחילופין מדין הנהגה ויש בזה נפק"מ).

והנה: בגמ' בכתובת ק"ג מובאים ב' דינים ששניהם נפסקו הלכה למעשה דין א' הוא באדם שנתחייב לזון אישה ובנה למשך מספר שנים ואח"כ הלכה ונשאת לאחר ואף הוא יתחייב במזונות בקום שאין צורך במזונות רבים כל כך הראשון ייתן מזונות והשני יתחייב לשלם דמים (עיין שו"ע אבן העזר קי"ד סעיף ח') דחזינו שעל אף שיתחייבו שניהם מזונות במקום שאין צורך במזונות צריך האחד לשלם בדמים וא"כ אף בנידון דנן שאין צורך בטיפולי שיניים חייב הרופא לשלם וחוב זה יורשים יורשי הקבלן.

אמנם לאידך גיסא: בגמ' שם מובא דין אחר שאדם ששכר רחיים מחברו ובתמורה הוסכם שהשוכר לטחון למשכיר את החיטים הנצרכים לו עשרים סאה והעשיר המשכיר שקנה רחיים משוכללות יותר וכעת הוא לא נצרך לטחינת השוכר אם יש לשוכר חיטים שצריך לטחון לעצמו או לאחרים כופים אותו על מידת סדום שיתן דמי הטחינה של עשרים סאה אך באין לו יכול לומר אין לי דמים והריני טוחן כבתחילה ובאם אין לך צורך מוכרה לאחרים (עיין חושן משפט ש"ח סעיף א').

ולפ"ז בנידון דנן: יש זכות לרופא לדרוש ליתן טיפולי שיניים ליורשים או לבא מכוחם ואין לכופו ליתן דמים. אמנם הגמ' עצמה שאלה סתירה בין ב' הדינים וחילקה בין מ' מזונות שאין לאדם כרסיים לאכול פעמיים ובין טחינה שיכול לומר לו טחון ומכור משלך וקח מטחינה שלי והראשונים כתבו שיש מקום לחלק באופן אחר בין מקום שאין פסידא כדוגמת מזונות שאין נפק"מ בין מזונות לדמיהם ובלאו הכי צריך להוציא הוצאות לצורכה במקום שיש הפסד כדוגמת רחיים שאם השוכר לא מוצא לטחון הרי זה הפסד לו שצריך להוציא מעות מכיסו.

ולפ"ז יש לדקדק בנידון דנן: אם ביחס לרופא יש הפסד שהרי נתחייב לפעולה ועכשיו יצטרך לשלם כסף ובזה אינו מחויב כדוגמת הרחיים או שנאמר שאינו דומה לרחיים משום ששם השכירות שהוסכמה ביניהם לא התבטלה וא"כ יכול לדרוש שיבאו לטחון אצלו דאמר הא קאימנא אך כאן שביחס לרפואת שיניים שאין צורך בחיוב לא לקבלן ולא ליורשיו יתכן שכלול בזה התחייבות לשלם בדמים.

עוד יש להבחין: בין ציור שהרופא רצה שיפוץ והסכים בתמורה לספק טיפולי שיניים ובין ציור שהקבלן היה צריך טיפולי שיניים ובתמורה הסכים לשפץ את בית הרופא שבציור השני השיפוץ לא נחשב כדמי הטיפול שניים ובהקדים מעות שקיימא לן דבאופן שנאנס המשכיר מלקבל את מלאכת הפועל אם הקדים שכרו אינו צריך להחזיר.

והנראה: אם כן למעשה שבאופן שיש ליורשים טיפולי שיניים הנצרכים להם חייב לתת להם טיפולים אילו ובאין צריכים יכולים להביא אחרים שצריכים טיפול ואת הכסף יקבלו הם אמנם באופן שלא שייך ישלם הרופא ליורשים כסף ונראה שודאי לא ישלם רק כפי הסך של שווי הטיפול במקרה שהסכים הקבלן להוזיל את העבודה ואם שווי הטיפולים יקר יותר משווי העבודה ישלם רק כשווי העבודה וכל זה דווקא במקרה שהטיפולים תמורת השיפוץ אך באופן שהשיפוץ היה תמורת הטיפולים פטור הרופא מלשלם כשאין צורך בטיפולי שיניים ורק ישלם את ההפרש בין פועל בטל לפועל רגיל.